

KOMPARACE PŘÍSTUPŮ K ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCI MEZI UNIVERZITAMI NA UKRAJINĚ A V MOLDAVSKU

COMPARISON OF APPROACHES TO FOREIGN DEVELOPMENT COOPERATION BETWEEN UNIVERSITIES IN UKRAINE AND MOLDOVA

Vladimíra Šilhánková¹, Michael Pondělíček¹ , Lucia Dobrucká¹

¹ Masarykův ústav vyšších studií, České vysoké učení technické v Praze, Kolejní 2637/2a, 160 00 Praha 6

Abstrakt

Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky v oblasti spolupráce vysokých škol je zaměřena také na několik zemí bývalého Sovětského svazu, konkrétně na Moldavsko, Gruzii a v současné době také na Ukrajinu. Rozvojové programy pro tyto země jsou víceméně totožné, ale přístupy k přijetí této spolupráce se mohou v jednotlivých zemích lišit. Článek se zaměřuje na zhodnocení a srovnání dvou podobných rozvojových projektů realizovaných autory článku v roce 2023 na regionální univerzitě USAR v Balti v Moldavsku a v roce 2024 na regionální ukrajinské univerzitě POLISI v Žitomyru.

Klíčová slova: zahraniční rozvojová spolupráce, meziuniverzitní spolupráce, Ukrajina, Moldavskou

Abstract

The Czech Republic's foreign development cooperation in the field of university cooperation is also focused on several countries of the former Soviet Union, namely Moldova, Georgia, and currently also Ukraine. The development programmes for these countries are more or less identical, but the approaches to accepting this cooperation may differ from country to country. The article will focus on the evaluation and comparison of two similar development projects implemented by the authors in 2023 at the regional university USAR in Balti, Moldova and in 2024 at the regional Ukrainian university POLISI in Zhytomyr.

Keywords: foreign development cooperation, universities cooperation, Ukraine, Moldova

Úvod

Zahraniční rozvojová spolupráce (ZRS) je v širším smyslu ucelenou vládní politikou vůči partnerským rozvojovým a transformujícím se zemím, v užším slova smyslu představuje pomoc jednoho státu formou transferu financí, materiálu a expertní či technické pomoci za účelem dlouhodobě udržitelného rozvoje partnerské země či zemí. Na rozdíl od humanitární pomoci, která reaguje na okamžitou potřebu (např. po přírodních katastrofách, ve válce atd.) má ZRS řešit

problémy rozvojových a transformujících se zemí dlouhodobě. Jak dodává Dufková a Šálek (2022) rozvojová pomoc by měla být v ideálním případě poskytována s hlavním cílem zlepšit podmínky v rozvojových a transformujících se zemích, snížit chudobu nebo zvýšit lidský rozvoj a měla by se tedy zaměřit na potřeby přijímajících zemí.

Česká republika vstoupila do Výboru pro rozvojovou pomoc, která je součástí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) v roce 2013. Tento výbor je považován za nejdůležitější fórum pro koordinaci rozvojové spolupráce na

mezinárodní úrovni. Česká republika se tak zařadila po bok nejvýznamnějších světových dárců oficiální rozvojové pomoci, čímž stvrdila svou pozici mezi tzv. novými, respektive vynořujícími se donory. (Harmáček, Syrovátka, Opršal, 2017).

ZRS v české republice je koordinována Ministerstvem zahraničních věcí a vychází ze Strategie zahraniční rozvojové spolupráce České republiky, aktuálně stanovené pro roky 2018–2030 (MZV, 2017). Tato strategie stanovuje nejen základní zaměření rozvojové spolupráce na oblasti, ve kterých může ČR nabídnout specifickou zkušenost a expertízu a kde disponuje dostatečnými kapacitami/odborníky pro realizaci. ZRS se v České republice soustředí na omezený počet partnerských zemí, prioritních témat a aktivit a využívá své komparativní výhody k maximalizaci synergií a zvýšení pozitivního dopadu.

Přestože se tedy Česká republika věnuje ZRS systematicky a existuje celá řada, zejména nevládních neziskových organizací, které tuto spolupráci realizují, odborná veřejnost se věnuje vyhodnocování dopadů této rozvojové spolupráce jen sporadicky. Komplexnější analýzu provedli jen Dufková a Šálek (2022), kteří se pokusili zjistit vazbu mezi českou ZRS a exportem a Harmáček, Syrovátka a Opršal (2017), kteří zkoumali faktory selekce a alokace české rozvojové pomoci. Stejná skupina autorů pak dále vyhodnocovala územní alokaci české rozvojové pomoci v období 1998–2013 (Opršal, Harmáček, Syrovátka, 2017). Jejich zjištění, že česká pomoc proudí do zvýhodněných zemí v relativní blízkosti Česka a do zemí zděděných po komunistické éře, není překvapující. Z výsledků jejich regresní analýzy vyplývá, že ve většině případů to byly české ekonomické a politické zájmy, které hrály roli při určování alokace české pomoci, a také některé faktory, které odrážejí potřeby příjemců a efektivitu pomoci.

Z výše uvedeného tak není překvapující, že Strategie zahraniční rozvojové spolupráce České republiky 2018–2030 (MZV, 2017) stanovila šest prioritních zemí, a to Bosnu a Hercegovinu, Etiopii, Gruzii, Kambodžu, Moldavsko a Zambii a další tři tzv. specifické země, kterými jsou Afghánistán, Sýrie a Ukrajina. Vyhodnocování aktuální Strategie ZRS a jejích dílčích programů se doposud žádní autoři nevěnují, jak vyplývá z rešerše relevantních vědeckých databází Web of Science a SCOPUS. Existuje tedy značná výzkumná mezera, kterou by bylo vhodné zaplnit. Autoři tohoto článku nemají ale ambici věnovat se celkové analýze a vyhodnocení aktuální ZRS, ale s ohledem na vlastní práci a zkušenosti se chtějí zaměřit jen na oblast spolupráce vysokých škol realizovaný prostřednictvím programu Posilování kapacit veřejných vysokých škol v rozvojových zemích.

1. Program Posilování kapacit veřejných vysokých škol v rozvojových zemích

Program Posilování kapacit veřejných vysokých škol v rozvojových zemích je rozvojovým nástrojem, jehož hlavním cílem je zvyšovat kvalitu a odbornost vysokoškolského vzdělávání, vědy a výzkumu v rozvojových zemích a tím přispět k jejich udržitelnému ekonomickému a sociálnímu rozvoji a k bezpečnostní a migrační stabilizaci (MZV, 2020–2024). Program je realizován od roku 2020, a proběhl tak již čtyři ročníky, v rámci nichž bylo investováno přes 61 milionů Kč celkem do 59 projektů.

Z hlediska zemí příjemců ZRS v oblasti vysokého školství je zajímavé zjištění, že (s výjimkou Ukrajiny v letech 2023 a 2024) směřovalo nejvíce projektů do Bosny a Hercegoviny (8) a do Etiopie (7). Naopak do Afghánistánu a Sýrie nesměřoval žádný projekt. Vysvětlením by teoreticky mohla být politická a vojenská nestabilita v regionu, což je

Tab. I: Počty projektů realizovaných v jednotlivých letech z programu Posilování kapacit veřejných vysokých škol v rozvojových zemích podle zemí

Země/Rok	2021	2022	2023*	2024**	Celkem
Afganistán	0	0	0	0	0
Bosna a Hercegovina	2	2	2	2	8
Etiopie	1	2	2	2	7
Gruzie	1	1	1	1	4
Kambodža	1	0	2	3	6
Moldavsko	1	1	3	1	6
Sýrie	0	0	0	0	0
Ukrajina	2	1	9	11	23
Zambie	1	1	1	2	5
Celkem	9	8	20	22	59

* V roce 2023 byla samostatně vypsaná výzva na projekty pro Moldavsko a Ukrajinu (Clarivate, 2024?).

** V roce 2024 byla samostatně vypsaná výzva na projekty pro Ukrajinu (Clarivate, 2024?).

Zdroj: vlastní konstrukce z dat MZV (2020–2024)

Tab. II: Počty projektů realizovaných v jednotlivých letech z programu Posilování kapacit veřejných vysokých škol v rozvojových zemích podle oborů

Oblast projektu/Rok	2021	2022	2023	2024 bez Ukrajiny	2024 celkem	Celkem
Zemědělství a potravinářství	3	2	4	5	6	15
VŠ výuka obecně	1	3	4	1	3	11
Lesnictví	2	1	2	3	3	8
Energetika	2	1	2	1	2	7
Pedagogika a psychologie	0	0	1	1	3	4
Stavebnictví	0	1	1		1	3
Městské plánování	0	0	0		3	3
Matematika	0	0	1		1	2
Ekonomika	0	0	0		1	1
Právo	1	0	0		0	1
Bezpečnost	0	0	1		0	1
Přírodní zdroje	0	0	1		0	1
Materiály	0	0	1		0	1
Lékařství	0	0	1		0	1
Celkem	9	8	20		22	59

Zdroj: vlastní konstrukce z dat MZV 2020–2024

ale v přímém rozporu s množstvím projektů, které v letech 2023 a 2024 (tedy po napadení Ukrajiny Ruskem) byly vysokými školami realizovány na Ukrajině. Zde je naopak patrné, že české vysoké školy výrazně posílily svůj zájem o spolupráci a podporu vysokého školství na Ukrajině. Oproti zjištění Opršala, Harmáčka a Syrovátky (2017), že česká pomoc proudí do zemí v relativní blízkosti Česka a do zemí zděděných po komunistické éře, je na projektech realizovaných vysokými školami patrné, že distribuce projektů je mezi jednotlivými

zeměmi víceméně rovnoměrná (s výjimkou Afganistánu a Sýrie) a kulturní blízkost zde nehraje významnou roli.

Jasnější představu o ZRS našich vysokých škol může poskytnout analýza oborů, v nichž jsou projekty realizovány. Podpořené projekty cílily celkem na 14 základních výzkumných a výukových oborů, jak dokumentuje následující tabulka Tab. III.

Ze získaných dat jasně vyplývá, že oblastí, kde se nejvíce uplatňuje ZRS našich vysokých škol je oblast zemědělství a potravinářské výroby

Tab. III: Počty projektů realizovaných v jednotlivých letech z programu Posilování kapacit veřejných vysokých škol v rozvojových zemích podle realizujících VŠ v ČR

Realizující VŠ / Rok	2021	2022	2023	2024	Celkem
Česká zemědělská univerzita, Praha	4	4	4	5	17
Mendelova univerzita, Brno	2	2	4	7	15
ČVUT v Praze	1	1	3	2	7
Západočeská univerzita, Plzeň	1	0	2	2	5
Masarykova univerzita v Brně	0	0	1	2	3
VUT v Brně	0	1	1	1	3
Univerzita Karlova, Praha	0	0	2	1	3
Ostravská univerzita, Ostrava	0	0	1	1	2
Univerzita Palackého v Olomouci	1	0	0	1	2
Vysoká škola chemicko-technologická, Praha	0	0	1	0	1
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	0	0	1	0	1
Celkem	9	8	20	22	59

Zdroj: vlastní konstrukce z dat MZV 2020–2024

(15 realizovaných projektů), následovaná obecným rozvojem výzkumných kapacit vysokých škol v přijímacích zemích (11 projektů) a oblastí lesnictví (8 realizovaných projektů), naopak projektů směřujících na transfer technologií a průmyslového know-how je naprosté minimum. Mírný nárůst je patrný pouze u projektů směřovaných na Ukrajinu po roce 2023, a to zejména v oblasti městského plánování. Toto zjištění tak potvrzuje tezi Dufkové a Šálka (2022), kteří tvrdí, že Česká republika nevyužívá ZRS k podpoře vlastního exportu, na rozdíl od vyspělých donorů ZRS jakými jsou např. Německo nebo Holandsko.

Tematické okruhy projektů vychází samozřejmě ze zaměření jednotlivých vysokých škol, které projekty realizují. Zde je třeba konstatovat, že z 26 českých veřejných vysokých škol se do ZRS zapojilo jen 11 a pravidelně každoročně projekty podávají jen tři z nich, jak je patrné z následující tabulky.

Z přehledu úspěšnosti projektů podle vysoké školy v ČR je patrné, že existují dvě zcela výjimečné školy, a to Česká zemědělská univerzita a Mendelova univerzita, jež dohromady realizovaly 32 z 59 projektů, což představuje 54 %. V tomto kontextu je pak logické, že většina témat, kterými se projekty ZRS realizované českými vysokými školami zabývají jsou otázky zemědělství, potravinářství a lesnictví. Pro větší propojení ZRS a české ekonomiky by proto bylo třeba více aktivizovat technické vysoké školy v oblasti ZRS a s tím spojený transfer technologií.

V další části článku se zaměříme na analýzu dvou projektů realizovaných technickou vysokou školou, jmenovitě ČVUT v Praze v oblasti městského plánování.

2. Analýza a komparace vybraných rozvojových projektů

Cílem další části článku je komparace výsledků a dopadů dvou rozvojových projektů realizovaných autory článku. Zdrojem dat pro komparativní analýzu jsou jednak realizované výstupy projektů a zejména přístup a zpětná vazba z partnerských univerzit.

Předmětem prvního projektu byl transfer zkušeností z plánování rozvoje a obnovy měst. Cílem projektu bylo realizovat kurz plánování obnovy města pro akademické pracovníky, studenty, členy NNO a státní správy na Státní univerzitě Alecu Russo ve městě Balti, republika Moldávie tak, aby došlo k posílení odborné kapacity veřejné vysoké školy, a zejména dalších aktivních osob, a to jak přímou výukou kurzu, tak poskytnutím know how a výukových materiálů tak, aby mohl být kurz zařazen do výuky v rámci Státní univerzity Alecu Russo a dále realizován místními akademiky a další výstupy rozšířeny co nejvíce mezi stakeholdery v regionu. Projekt byl realizován v roce 2023.

Partnerem druhého projektu s názvem Posilování kapacity a transfer znalostí na VŠ pro rozvoj postižených oblastí Ukrajiny je Beketovova národní

univerzita urbánní ekonomie v Charkivu. Projekt je realizován v roce 2024. Přestože projekt ještě není zakončen, je již v takové fázi rozpracovanosti, že lze provést jeho předběžné vyhodnocení a komparaci (na základě již pro vedených aktivit projektu) s projektem z roku 2023.

2.1. Transfer zkušeností z plánování rozvoje a obnovy měst do Moldavska

Hlavním výstupem projektu byla příprava a realizace výukového kurzu obnovy. Kurz jako takový se uskutečnil formou přímé výuky na místě, tj. na Státní univerzitě Alecu Russo v severomoldavském Bălți v termínu 25.–29. září 2023. Oproti předpokladu se jej zúčastnilo namísto čtyřiceti účastníků přes sedmdesát osob z řad studentů, akademických pracovníků a zástupců dalších zainteresovaných institucí – zejména z městského úřadu v Bălți.

Při realizaci kurzu se bohužel ukázalo, že o fungování EU a jejích plánovacích a rozhodovacích nástrojích mají místní činitelé často jen kusé nebo dokonce nepravdivé a/nebo zkreslující informace, které patrně pocházejí z HOAXových (dezinformačních) zpráv ruské provenience. Jako příklad lze uvést dezinterpretaci konceptu patnáctiminutového města jako nástroje, který zabraňuje lidem ve městě přesouvat se mezi jednotlivými jeho čtvrtěmi, nebo informace o tom, že EU bude trvat na vykácení části moldavských vinic. Je zřejmé, že tyto zprávy jsou záměrně místním podsouvány, aby demoralizovaly a působily negativně na obyvatele měst i venkova. Jednou z možných příčin tohoto stavu je i skutečnost, že jazykové znalosti v tomto regionu jsou značně omezeny. Jen málo studentů a akademických pracovníků univerzity je schopno komunikovat jinak než rumunsky a rusky (MÚVS, 2024).

Na závěr kurzu proběhla jeho evaluace formou zpětnovazebního dotazníku. Dotazník byl distribuován v závěru kurzu poté, co proběhly všechny výukové aktivity. Na dotazník odpovědělo 20 účastníků kurzu, tj. 30 % všech zúčastněných a zapojených osob. Odpovědělo 12 žen a 7 mužů (1× nebyla odpověď na tuto otázku poskytnuta). Dále lze respondenty rozdělit na 17 studentů, 1 učitele a 2 osoby ze samosprávy. Ze studentů 12 osob problematiku plánování a obnovy měst studovalo, 5 studentů o ní slyšelo poprvé. Celkově byl kurz hodnocen pozitivně, u všech typů respondentů převládalo nejvyšší hodnocení na škále 1–5. Nižší hodnocení se objevilo u čtyř respondentů a týkalo se zejména obsahové stránky ve spojení s předpokládanou užitečností kurzu pro budoucnost daného respondenta. Zde lze předpokládat, že odpovědi v těchto kategoriích byly ovlivněny odlišným systémem plánování v Moldavsku (oproti systému v ČR a EU), a tím i odlišnou potřebou těchto účastníků (šlo o dva účastníky ze samosprávy a dva studenty). Tomuto předpokladu by odpovídaly i náměty uvedených respondentů – především konkrétnější zaměření

na město Balti (resp. na Moldavsko) a na přilákání investorů. Z prezentovaných témat byly za nejdůležitější pro Balti/Moldavsko označena témata brownfieldů a jejich revitalizace a téma strategie a jejího překlacení do konkrétních projektů. Dále byly uvedeny vybrané body ohledně udržitelného rozvoje, účasti veřejnosti na procesech plánování a obnovy, územní plánování, praktický workshop apod. Mezi náměty na další témata se nejčastěji objevila otázka přilákání investorů, požadavek na více příkladů z EU/ČR a více času na aplikaci prezentovaného učiva do praktického cvičení. V rámci zpětné vazby mezi účastníky kurzu vedení školy i studenti ocenili jeho realizaci a přáli si jeho pokračování zaměřené jednak na fungování EU a dále pak na aktuální témata rozvoje a fungování měst. Kurz byl realizován v době, kdy probíhal meziroční odliv cca jedné čtvrtiny rumunsky hovořících studentů z univerzity v Bălți do Rumunska a pak dále do Evropy. „Realizace takového kurzu může našim studentům ukázat, že má smysl v Moldavsku zůstat a zapojit se do jeho rozvoje“, uvedla jedna z účastnic (MÚVS 2024).

2.2. Posilování kapacity a transfer znalostí na VŠ pro rozvoj postižených oblastí Ukrajiny

Smyslem projektu je ukázat nejen akademické obci, aktivním občanům, NNO a zástupcům veřejné správy v postižených oblastech Ukrajiny cestu, jak lze provádět plánování rozvoje a obnovy měst a obcí v podmínkách poválečné obnovy a transformující se ekonomiky. Při tom jde o nakládání s omezenými zdroji tak, aby byli sami aktéři schopni v rámci společensky odpovědné vědy a výuky následně zajišťovat vyučování a případně i konzultační činnost v oblasti efektivního plánování rozvoje a poválečné obnovy měst a vesnic (podpora celkové udržitelnosti projektu). V rámci uvedeného projektu jde zejména o transfer zkušeností z oblasti regionálního rozvoje a rozvoje měst.

Realizace projektu je rozdělena na dvě části, a to přímou výuku na místě samém a na online kurz, k aditivní pilotní akci bylo využito signální výuky kurzu pro ukrajinské studenty na ČVUT (cca 20 studentů). S ohledem na situaci v Charkivu musela být přímá výuka na Ukrajině realizována v jiné destinaci, a to v Žitomyru. Při komunikaci s ukrajinskou stranou se nabídlo hned několik dalších institucí, které měly o realizaci kurzu velký zájem. Přímá výuka se konala v termínu 15. až 17. srpna 2024 na Poliské národní univerzitě v Žitomyru. Přesto, že se kurz konal v době prázdnin, zúčastnilo se ho přes 160 posluchačů, 60 na místě samém a dalších více než 100 studentů online. Předpokládaný počet účastníků 40-60 osob tak byl více než dvojnásobně překonán.

V závěru kurzu byl také distribuován, podobně jako v Moldavsku, zpětnovazební dotazník. Na dotazník odpovědělo celkem 139 účastníků, což je přes 85 % všech zúčastněných. Z toho bylo 103 těch,

kdo se kurzu zúčastnil online a 36 na místě. V obou skupinách dominovaly ženy, a to téměř z 80 %. Z respondentů bylo 60 studentů a 79 zaměstnanců školy (pedagogičtí a vědeckí pracovníci). Většina zúčastněných studentů problematiku plánování a obnovy měst studuje. Z ostatních účastníků přibližně polovina v oboru pracovala a polovina o něm slyšela poprvé.

U všech účastníků byl kurz celkově hodnocen pozitivně, na škále 1–5 převládalo vyšší hodnocení 4 a 5 ve všech aspektech (kurz jako celek, obsahová náplň, formální stránka a předpokládaná užitečnost pro účastníka). Dvakrát se objevilo hodnocení 3 u obsahové náplně, důvody ovšem uvedeny nebyly. Online účastníci byli o něco kritičtější než účastníci na místě, mohlo to být dáno kurzem jako takovým, ale i nižší kvalitou online připojení, problémy s výpadky elektřiny či dalšími organizačními faktory.

Za nejdůležitější pro budoucí rozvoj Ukrajiny byla účastníky označena níže uvedená témata (vybrána jsou ta, která se opakovala a jsou seřazena podle četnosti):

- ekologické a environmentální aspekty rozvoje;
- strategický plán;
- územní plánování;
- základy participace a účast veřejnosti na plánovacích procesech;
- SWOT analýza;
- rekonstrukce infrastruktury (technické i sociální);
- akční plán a zásady tvorby investičních projektů;
- bytová výstavba;
- ekonomický rozvoj;
- souvislosti území, dokumentů, plánovací pilíře a jejich vazby v Evropské unii.

V rámci doplňujících komentářů se opakovalo zejména poděkování za organizaci takového kurzu. Jedna z účastnic kurzu uvedla, že *Ukrajinci jsou nesmírně vděční za realizaci tohoto kurzu, neboť přináší nejen cenné poznatky a zkušenosti, ale také ukazuje, že Evropa na Ukrajinu myslí a plánuje s ní společnou budoucnost, což obyvatele Ukrajiny povzbuzuje v jejich boji proti ruské agresi* (Interní materiály projektu).

Projekt pokračuje realizací online kurzu v termínu 23. září až 4. října 2024. Předpokládaná účast v této části kurzu byla 160–200 osob. K datu zahájení kurzu je přihlášeno přes 300 účastníků, a to nejen z Beketovovy národní univerzity urbánní ekonomie v Charkivu a Poliské národní univerzity v Žitomyru, ale i z dalších univerzit – Oděské národní polytechniky, Oděské národní ekonomické univerzity a Mykolajevské národní zemědělské univerzity. O účast na kurzu projeví zájem i členové Českého krajanského spolku Volyňských Čechů.

Z realizace projektu v Moldavsku i z dosavadních realizovaných částí projektu pro Ukrajinu vyplynulo několik zajímavých poznatků. Přestože jsou oba realizované projekty v nastavených parametrech úspěšné, jejich rozsah a dopady jsou poněkud

odlišné. Zájem mezi Moldavci nejen o kurz, ale i o poznání Evropské unie, jejího fungování a plánovacích nástrojů je ovlivněn značnou skepsí a hlavním viditelným pozitivem jsou předpokládané ekonomické výhody, které by EU mohla do země přinést (příliv investorů, evropské dotační tituly apod.). I když účast v kurzu přesáhla nastavený parametr více než dvojnásobně, podařilo se kurzem oslovit asi 70 účastníků. Při obdobném nastavení kurzu na Ukrajině lze očekávat dopad na více než 300 osob (někteří účastníci z Žitomyru se

zúčastní jak kontaktního kurzu, tak online výuky). Z hlediska přístupu pak účastníci na Ukrajině, navzdory výrazně horší lokální situaci, mají zájem poznat, jak Evropská unie funguje, seznámit se s plánovacími nástroji, akcentují environmentální témata a jsou doslova vděční za to, že na ně EU myslí a pomáhá jim. Samozřejmě bylo by naivní myslet si, že válkou postižená Ukrajina nebude potřebovat světové a evropské finanční zdroje na svou obnovu, není to ale téma, které by bylo na prvním místě v diskusi.

Shrnutí

Při realizaci obou kurzů vyplynulo jednoznačné poznání, že když se místní odborná komunita seznámí s přístupy a nástroji plánování rozvoje, obnovy i běžného fungování evropských měst, vzniká nová, do té doby netušená poptávka po nových technologiích na jejich rozvoj a fungování. Z obou kurzů vyplynula nová poptávka po technologiích na řešení environmentálních škod, čištění odpadních vod, technologií na zpracování a recyklaci odpadů a pod. Tím se dostáváme opět k tezi Dufkové a Šálky (2022), kteří tvrdí, že Česká republika nevyužívá ZRS k podpoře vlastního exportu. Přitom ve všech výše jmenovaných oblastech má nejen česká věda, ale i český průmysl mnoho, co nabídnout. Pro zvýšení dopadů ZRS by pak bylo vhodné zaměřit se v oblasti vysokých škol na projekty směřující k větší poptávce přijímacích zemí po technologiích a zároveň lépe provázet tyto projekty s dalšími programy ZRS (ekonomickou diplomacií) tak, aby tyto byly vzájemně koordinované a synergické.

Literatura

- DUFKOVÁ, G., ŠÁLEK, P. 2022. Effects of Development Aid on Donor's Exports: A Case of the Czech Republic. *Review of Economic Perspectives*. 22(3), 171–191.
- CLARIVATE. 2024. *Web of Science*. Clarivate. [cit. 2023-09-12] <https://www.webofscience.com/wos/>
- ČESKÉ FÓRUM PRO ROZVOJOVOU SPOLUPRÁCI (FORS). ©2022. Co je zahraniční rozvojová spolupráce. *FORS* [cit. 2023-08-22]. <https://fors.cz/temata/zahranicni-rozvojova-spoluprace/pojem-zahranicni-rozvojove-spoluprace/>
- ELSEVIER. 2024. *Scopus*. Elsevier. [cit. 2023-09-12] <https://www.scopus-com>
- HARMÁČEK, J., SYROVÁTKA, M. a OPRŠAL, Z. 2017. Analýza faktorů selekce a alokace české rozvojové pomoci s využitím panelových dat a metod PROBIT a TOBIT. *Politická ekonomie*. 65(2), 179–197.
- MASARYKŮV ÚSTAV VYŠŠÍCH STUDIÍ ČVUT V PRAZE – MÚVS. 2024. Závěrečná zpráva projektu č. 23-PKVV-UM-3, „Transfer zkušeností z plánování rozvoje a obnovy měst“. ČVUT: MÚVS [cit. 2023-08-22]. <https://www.muvs.cvut.cz/moldavsko/>
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR – MZV. 2017. *Strategie zahraniční rozvojové spolupráce České republiky 2018–2030*. [cit. 2023-08-30]. https://mzv.gov.cz/file/2583329/strategie_mzv_2017_A4_09.pdf
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR – MZV. 2020–2024. *Posilování kapacit veřejných vysokých škol v rozvojových zemích*. [cit. 2023-09-18]. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky*. https://mzv.gov.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/sektory_projekty/program_posilovani_kapacit_veřejnych/index.html
- OPRŠAL, Z., HARMÁČEK, J., SYROVÁTKA, M. 2017. Geography of Czech aid: Where and why Czechia promotes development? *Geografie*. 122(2), 169–189.

Kontaktní adresa autora

doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.: vladimira.silhankova@cvut.cz

Mgr. Michael Pondělíček, Ph.D.: michael.pondelicek@cvut.cz, <https://orcid.org/0000-0002-7981-0959>

Mgr. Lucia Dobrucká, Ph.D. et. Ph.D.: lucia.dobrucka@cvut.cz, <https://orcid.org/0000-0003-0083-2715>